

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Polj. čk. rač. 11.197. Telefon 3112

Koristna zadeva

Odobravam stališče tov. M. T., ki je v pretekli številki »Učit. tovariša« znova sprožil vprašanje brezplačne vožnje, ki naj bi jo država dovolila učiteljskemu, da si v času velikega odmora nabere novih zakladov, iz katerih bo v prihodnjem letu znova zajemalo in napajalo z lepoto mlada srca v vzgojo poverjenih otrok. Nikakega dvoma ni, da je ravno v učiteljskemu oni važni in prevažni faktor v državi, ki skrbi za zdrav temelj, na katerega se v prvi vrsti lahko naslanja vsako smotreno delo v naši državi.

Dati pa more učitelj le to, česar njemu samemu ne manjka! Vprašam, kako naj uspešno kaže učitelj lepoto svoje domovine, ako teh lepote sam ni spoznal? Tak pouk je nepopoln, da ne rečem — polovičarstvo.

Prav dobro vemo, da bo svojo mater ljubil le oni, ki jo je poznal in jo pozna, nikakor pa ne tisti, ki bi o svoji materi le slišal, da živi nekje, bogve kje in mu je tuja, nepoznana. Kakor mati, tako je domovina! Če nimaš matere, si sirota, če nimaš domovine, si tujec, brezdomec. In če imaš domovino, pa je ne poznaš, si kakor otrok, ki ima mater — pa jo pozna samo po imenu, morda še po sliki, njegove obraza, sijaja njenih oči pa ni videl nikoli... In tako je z domovino; šele kdor jo je videl, jo je spoznal in vzljubil, a kdor jo ljubi, bo govoril in učil o njej samo s toplo besedo — z ljubeznijo. Le žal, da mi, ki smo dolžni, da kot vzgojitelji bodočega naroda

večpljamo otrokom prvo kličo ljubezni in jim slikamo obraz svoje domovine — le to često in po večini sami premalo poznamo. Veliko jih je med nami, ki poznajo našo zemljo le po sliki in zemljevidu, ker jim pač največ iz materialnih razlogov ni bilo dano, da bi si natančno ogledali njeno veliko lepoto. Država je upravičena od državljanov zahtevati poznanje, dolžna je državljana podpirati v njegovem stremeljenju in to zlasti tedaj, kadar zahteve niso pretirane in so le v dobrobit domovine same.

Pretekla bo le kratka doba, ko bodo oni, ki jim pravimo danes otroci — stali pred nami kot možje, kot ljudje, ki bodo soodločali v vsem, tudi v ureditvi države same. Njim morajo ravno učitelji posvetiti največjo pažnjo, skrbeti morajo, da jim bo domovina mati, ki jo poznajo že davno, da jim ne bo tuja in nepoznana. Tako se bomo oddolžili onim, ki so tekom stoletij žrtvovali svoja življenja za njeno vstajenje in odrešenje. Treba pa nam je dati možnost, da bomo to delo lahko v polni meri vršili in tudi dovršili. Hočemo, da nam v teh za nas in državo tako težkih časih pomagajo na način, ki je za državne finance možen, dajo nam vsaj eno brezplačno vožnjo in s tem možnost, da bomo vse to, o čemur učimo, tudi videli, da bo nam samim domovina — mati, poznana v vsej njeni veličini in lepoti.

Adam Milkovič.

Mislím, da je prav majhen odstotek onih izrazitih pijancev, ki so rojeni za to in srečni v tem.

S temi ugotovitvami je pa dana tudi osnovna organizacija, ki bi — po mojem — mogla roditi obilen uspeh. Taka organizacija bi morala izslediti vse mile bratce, pretehati vse njihove vzroke in jim prožiti učinkovito pomoč. Osnovati bi morala nekako posvetovalnico.

Voditi bi morala evidenco o alkoholikih v javnih službah in položajih ter po eventualnih brezuspešnih svojih posebnih intervencijah zahtevati njihovo odstranitev.

Izposlovati bi morala, da razni faktorji ne izkoriščajo alkoholnih zadev v pridobitvene in tudi ne v budžetarne namene ter, da ne dajejo olajšav ali celo podpor za proizvajanje in porabo alkohola. Neumorno bi morala iskati in uporabljati razne načine in sredstva, da z njimi izpodbode osebni interes posameznika do pijanstva, da zniža in uniči pridobitveni interes proizvajalcev in posredovalcev alkohola, pač pa da dvigne interes za uživanje grozdja.

Hvale vredno je, da se je tov. R. H. lotil tega vprašanja. Tele vrstice naj služijo v dopolnilo njegovim. Zdele so se mi potrebne, ker običajno nosijo pozivi za delo temeljno napako, da ne povedo, kje in kako naj se dela posameznik loti. Mislím, da iniciator g. R. Horvat ne bo hud, če predlagam na tem mestu, da se priglasijo njemu vsi tisti, ki bi bili pripravljeno sodelovati. Potem šele se bo moglo presoditi, ali in v koliko smo zreli za tako delo.

Te vrstice pa naj počaste spomin pokojne mi drage osebe, ki mi je ob izbruhu svetovne vojne plemenito svetovala: »Varuj se pijače, da te beseda ne pogubi!« In tudi spomin druge drage mi osebe, ki mi je izročila naročilo sedaj že pokojnika: »Prosim te, povej mu, da ga prosim, naj ne pije!« To naročilo ni padlo na plodna tla.

Ako podobno misliš in hočeš pomagati dobremu, vzemi dopisnico in sporoči svoj naslov iniciatorju.

Srečko Borštnik.

Učitelji poborniki treznosti

Tov. g. Rudolf Horvat v Škofji Loki izraža v 39. številki misel, naj bi pristopili k reševanju tega zelo slovenskega vprašanja z intenzivnim organiziranim delom.

Lepa stvar, lep cilj. Toda kako?

Kakšna bodi organizacija? Kakšno njeno delo — da ne bo vse skupaj brezplodno, mrtvojenček, udarec v vodo, ki se nikjer ne pozna! Alkohol — nikakor ne specifično slovenska zadeva, pač pa zadeva človeška — je silen, vse objemajoči demon, katerega ne bodo mogla premagati pravila še tako lepo zasnovane organizacije, niti res požrtvovalno delo tisočev članov, ako se ne ugotovi in najde prava korenina zla, ter tako najde prava baza za delo.

Ameriška suha vojna potrjuje ne samo neuspešnost privatne iniciative na dosedanji osnovi, temveč tudi očituje, da država nima moči premagati silne volje naroda po pijančevanju.

Vsi evropski narodi imamo dobre organizacije proti alkoholu.

In —? Vse pije.

Cele pokrajine, tisoči ljudi, celi stanovi žive od tega.

Države in pokrajine se okoriščajo s tem. Ugotovitev, da je to strašno in da smo proti temu brez moči, ne bo zalegla nič.

Otrokom, odraslim fantom in dekletom, starcem in starkam, vsem je alkohol enako nevaren prijatelj, vse upropašča, družine in rodove degenerira. Toda prijeten družabnik je, nič ni dolgočasen, tudi resen ni. In vsem, ki se hočejo otresti njegovega obzema, ali hočejo pomagati drugim, da bi se ga otresli, se zareži: Kaj bi neki! Kaj boš sitnaril! Ali ne vemo, da si ti na tihem misliš: Oj, tudi jaz bi pil, samo če bi mogel! Torej nas pusti, ti slabič, ti bolnik ti!

Vsak pijanček in pijanec, si bo tako in podobno mislil o vsakomur, ki propagira protialkoholizem.

Take misli pa še bolj utrjuje pijanstvo, ker se zdi popivanje izražanje svoje osebne nadmoči, nadzdravja in nadumstvenosti.

Tako postaja abstinent, temperanček — junak — smešna podoba, pred veličastvom alkohola, ki pozna samo en refren: Pij, pa drugače nalij! Ker kratko je naše življenje!

Pa ni to najbolj žalostno, da imajo vinski bratci tako imenitne izgovore. Temveč je najbolj žalostno za te bratce to, da so ti in taki njihovi izgovori tako lepo resnični, večinoma vsaj, da se jim ne da dolgo oporekati.

Tako torej imajo prijateljski večjo mero logike na svoji strani in če smo odkriti, lahko pritrđimo, da imajo v tem oziru večinoma prav.

Gori nekje stoji, da evropska in ameriška privatna in državna iniciativa v boju proti alkoholu nista imeli uspehov.

Morda bi se dalo vendar ugotoviti, zakaj ne.

Zato bi bilo potrebno poznati baze in motive dosedanjega protialkoholnega dela. Potem bi se dalo reči, da so te baze in ti motivi slabi. Kolikor vem o tej stvari, sodim, da so vse organizacije osnovane ali na verski osnovi ali na realističnem pouku o spremembah v telesu radi alkohola. Zdi se, da je vse dosedanje delo bob ob steno. Potrebno je dosedanje protialkoholno delo dopolniti z or-

ganizacijo na novi osnovi, z novimi motivi in delo vršiti po res primernih osebah.

Osnovo je možno določiti le, ako poznamo bistvo pijanosti, njegove vzroke. To pa večinoma ni samo uživanje, gurmanstvo, pač pa so vzroki po mojem: beda, beg pred realnostjo; duševna beda kot plod maslinelne-ga poklicnega dela, beg pred puščavo duha; družabna dolžnost; prilika; pomanjkanje iniciative za boljšo usmerjenost.

Naš naraščaj in njegovo delo

V zadnjih srednješolskih letih se pojavljajo običajno na posameznih zavodih bolj ali manj pomembna dijaška prosvetna društva, ki jim je namen duhovno izoblikovanje mladine in ki si poiščejo vidnega izraza v različnih kulturnih prireditvah, pa tudi v slovestvenem udejstvanju.

Nas zanima predvsem prosvetno gibanje našega naraščaja, ki prihaja po maturi skoro ves v naše vrste, dočim se razkrope absolventi drugih srednješolskih zavodov v vse smeri in poklice. Leto za letom dobiva naš stan iz učiteljske nove ojačenja, često tudi pomembne moči, ki plodonosno delajo na strokovnem, stanovskem in javnem kulturnem poprišču. Ker vpliva na kvaliteto te mladine v znatni meri ravno njeno društveno gibanje v dobi šolanja, bi bilo treba posvečati temu vprašanju večjo pažnjo kakor doslej.

V zadnjih letih so pokazali naši bodoči tovariši in tovarišice na ljubljanskem učiteljskem v tesnem okviru srednješolskih predpisov tako živahno delavnost, da zaslužijo našo pozornost in moralno podporo.

Pred nami leži 5 številik »Oračev«, mesečnika učiteljske mladine, ki ga pišejo in urejajo izključno učiteljskišniki. List je med učiteljskim se vse premalo znan, od širše javnosti in kritike pa skoro neopažen, čeprav ima po svojem resnem literarnem stremeljenju vso pravico do nadaljnega obstoja in razvoja. Ne nameravam ga slovstveno ocenjevati, mislim pa, da so »Orači« najboljše, kar je doslej dala učiteljska mladina. Z listom je tudi po svoje pripomogla k dviganju stanovskega ugleda. »Orači« so javna, pogumna beseda

učiteljske mladine, beseda polna poleta in optimizma, ki mora radostno odjekniti v slehernem izmed nas.

Udruženje ljubljanskih učiteljskišnikov obsega kulturnoznanstveno, dramatično in glasbeno sekcijo. Zadnja ne deluje, ker obstoja na zavodu že šolski pevski zbor in orkester, ki si je na številnih javnih nastopih pridobil sloves najboljšega pevskega zbora srednjih šol. Važno in pomembno pa se mi zdi delo dramske sekcije zato, ker se v njej vežbajo bodoči režiserji naših ljudskih odrov, ki bodo znali ločiti zrno od plevla in bodo nudili ljudstvu le literarno neoporečne igre s pozitivno, dvigajočo tendenco.

Program, ki ga sekcija radi raznih zaprek ni mogla v celoti izvesti, je obsegal odlična dramska dela kakor: »Vstajenje« (Tolstoj), »Kralj na Betajnovi«, »Za narodov blagor« in »Tugomer«. To niso najlažje stvari! Ravno »Tugomerja«, to Levstikovo mojstrovino, pri nas po krivici pozabljeno, so študirali fantje in dekleta z največjo vnemo in veseljem — pa so ga preprečili tik pred premiero iz neznanih in nerazumljivih razlogov. Škoda za trud in za »Tugomerja«, ki bi ga postavili učiteljskišniki, sodeč po uspehu, ki so ga dosegli v »Kralju na Betajnovi«, kar najdostojnejše na oder. Pa oni se ne ustavijo pred prvo oviro, še pred deseto ne. In prav je tako. Še mnogo borb, zmag in porazov jih čaka v življenju, potrebno pa je le, da postanejo celi ljudje, kakršne potrebuje naš narod. Zakaj »Narod jih bo preskušal vse po vrsti kot strune« in zavrgel vse brez pravega glasu! D. M.

Splošne vesti

— Zastopstvo pri g. banu in g. pomočniku bana. Deputacija vodstva sekcije je bila sprejeta v četrtek dne 1. junija 1933. pri gospodu banu. Zastopniki učiteljskega stanu so iznesli v zmislu sklepa predsedniškega zbora v Ljubljani obema najvišjima upravnima funkcijama načelna stališča učiteljske organizacije in predložili program uč. izvenšolskega dela. G. ban in g. pomočnik bana sta našla za naše stališče in naše težnje polno razumevanje in obljubila organizaciji vsestransko oporo.

— Zaključek šolskega leta. Zaradi sokolskih slavnosti zaključijo vse podeželske osn. šole v dravski banovini pouk z Vidovdanskim proslavo dne 24. junija 1933. Zadevni odlok prejmejo šolska upraviteljstva pravočasno.

— Tovariši in tovarišice, ki imajo otroke za srednje šole, se opozarjajo, da se vršijo

sprejemni izpiti za 1. razred srednjih šol od 23. do 27. junija odnosno izjemoma ob potrebi tudi od 29. junija do 1. julija. — Prijave je vložiti pri ravnateljstvu srednje šole, ki spada v šolski okoliš, od 20. do 23. junija. Prošnji, ki je kolkovana s 5 Din, je priložiti krstni list in zadnje šolsko izpričevalo (dijaško knjižico). Eventualne utemeljene prošnje za izpremembo šolskega okoliša je vložiti na kraljevsko bansko upravo potom ravnateljstva srednje šole, ki jo želi učenec obiskovati. Prošnja naj se kolkuje s 5 Din.

— Učitelj za slovensko kolonijo v Lensu v Franciji. Sokolsko društvo v Lensu v Franciji je zaprosilo ministrstvo za telesno vzgojo, da se pošlje v tamošnjo slovensko kolonijo 1 slovenski učitelj, ki je Sokol in bi obenem s poučevanjem dece vodil tudi delo pri sokolskem društvu, dokler se ne bo kakšen kolonist izvežbal v sokolski telovadbi, da bi jo

lahko samostojno vodil. Učitelj, ki se bo napolnil v Lens, bo prejemal za delo v slovenski koloniji poseben honorar. — Reflektanti, ki bi bili pripravljeno sprejeti dotično službo, naj predložijo kraljevski banski upravi — prosvetni oddelek v Ljubljani — svoje pismene prijave do 20. junija 1933.

— »Srbski učiteljski konvikt« priredi v Omišlju na Krku štiri tritedenska letovišča za učence proti pristojbini po 625 Din. V prvo grupo, ki se odpelje 8. junija, se sprejmejo deklice, v drugo, dne 1. julija pa dečki. Tretja in četrta grupa je določena za člane konvikta in njihove družine. Tretja grupa odide 23. julija, četrta pa 14. avgusta. Otroci s starši morejo le s tretjo grupo. Prijave sprejema za prvi dve grupi do 6. junija, za ostale pa do 20. junija t. l. uprava »Srpskog učiteljskog konvikta u Novom Sadu«, Nikolajevska 1.

— Državna učiteljska šola v Ljubljani razstavlja od 7. do 9. junija v telovadnici risarska ter ženska in moška ročna dela svojih učencev in v ljudno vabi p. n. občinstvo na ogled. Vstopnina prosta. Vhod od ženske strani. — Ravnateljstvo.

— Maturantije 1. 1903. drž. ženskega učiteljskega v Ljubljani! Kakor dogovorjeno, se letos sestanemo. Prosim predlogov za kraj in čas sestanka. Na svidenje! — J. Bizjak, učit., Kranj.

— Maturanti mariborskega učiteljskega iz leta 1923. se snidemo ob desetletnici mature — eventualno skupaj s paralelnim razredom — dne 2. julija ob 14. uri pri »Unionu« v Mariboru. Imejte ta dan v evidenci in pridite vsi! — Živko, Poljčane.

— Poroka v učiteljski družini. Poročila se je dne 25. maja pri starših v Rogoški Slatini gdč. Jožica Kurbus, učiteljica pri Sv. Jurju ob Ščavnici, s Kocbekom Josipom, šol. upraviteljem pri Sv. Kolofenu na Kogu. Starčinila sta znana tovariša, in sicer za nevesto stric Sumer Hinko, za ženina pa Ivanjšič Ludovik. Bilo srečno!

— Sv. Pavel pri Preboldu. V času, ko so se vračali domov trboveljski, so naš kraj obiskali grizki »slavčiki«. V četrtek dne 25. maja popoldne je gostoval pri nas mladinski šolski zbor iz sosednjih Griž pod vodstvom tovariša Gobca Radovana.

Kljub nevihti in drugim neprilikam so navdušeno nadaljevali svoje pionirsko delo od lanskega leta, ko so nastopili prvič. Tokrat so gostovali s 13 pesmami v dveh delih s solo točkami in deklamacijami in z enodejansko spevoigro »Kresniček«, ki jo je priredil in uglašil pevovodja tov. Gobec sam. Nastop malih pevcev je zelo simpatičen, siguren, prednašanje razumljivo, naravno, izgovorjava čista in dinamika izprijena do podrobnosti. Vsi glasovi so lepo vrvnoteženi, a krepak tretji glas daje vsemu zboru prijeten okvir, vzorna disciplina lepo sliko. Ljubka in v svoji zamisli lahko pojmljiva, a efektna je bila tudi spevoigra. Publika, ki je napolnila dvorano, je bila vzhicena in je tovarišev trud in dobro voljo malih pevcev nagradila s obilnim aplavzom. Pesem za pesmijo so morali ponavljati. Zlasti je ugajala mala solistka s svojim otroško nežnim in sigurnim »Aja tujaja« in solo hčerke šolskega upravitelja v Grižah »Mamica«, ki ga je zapela s tolikim zanosom, da bi njen glas prisodil prej rutinirani pevki, kakor pa osnovnošolski učenki. Ves program je preveval tih, domač zanos in krepak nacionalni ponos, ponos iz pesmi »Naš mladi rod«. In tako je dobro! Pesem bodi učitelju najlepša beseda, s katero pripoveduje ljudstvu to, kar sam čuti! K. S.

— Mamica moja... Tem potom se obrača podpisane do vseh p. n. šolskih upraviteljev z vlnudno prošnjo, da vložijo blagevolje v mojo korist malenkost, ki jo še imajo poravnati za naročeno, oz. na ogled jim poslano glasbeno publikacijo »Mamica moja je strašno bogata.«

Neko učit. društvo je sicer sklenilo, da učiteljskvo ne bo literarnih stvari, ki jih ni naročilo, ne vračalo, a tudi ne plačalo. Obče mnenje v tej zadevi pa je, da se tako postopanje protivi pravnemu — in napram tovarišu tudi kolegijskemu čutu. Kaj si naj človek misli o človeku, ki recimo kakega na ogled mu poslanega delca ni vrnil, a tudi ne plačal, pa ga je potem povodom neke prireditve s pridom rabil?

Saj vendar ni tako težko, napisati na ovitek pošiljke besedice »Nazaj! Ni naročeno!«, ako stvari ne mara ali ne more kupiti. — Anton Kosi, Središče ob Dravi.

Osebne zadeve

—i Napredovali so učitelji (-ice) v VI. skupino: Kopal Josipina z Rakeka; Turko Alfonz iz Strigove; v VII. skupino: Čok Klara iz Zagorja; Gradišnik Stanko iz Št. Ilje; Sotošek Zdravko iz Sv. Roka ob Sotli; Filipič Marica iz Selnice; Češnovar Angela iz Dobropolj; Šifer Mara iz Zid. mosta; Stranjšek Angela iz Jarenine; Turk Terezija iz Stalcerjev; Rejic Marija z Vrha; Pavlovec Milan iz Cerkelj; Ogorelec Albin iz Ljubljane; Lešnjak

Marija iz Čateža; Keser Ivanka iz Brežic; Mlekuž Zora iz Kroga; Razinger Gizela iz Gorij; Divjak Vera iz Ljubljane; Gorišek Simon iz Dol. Lendave; Trojar Ivana, otroška vrtnarica iz Velenja; De Toni Terezija iz Begunj; Burja Rihard iz Gor. Radgone; Škerle Antonija iz Komende; Tavzav Marija iz Lippe; Dacar Serafina iz Jesenic; Rodič Justina iz Stopič; Brandstätter Marija iz Gor. Tuhinja; Benedikt Marija iz Bleda; Ravbar Ciril iz Stare vasi; Černe Danica iz Bleda; Rakovec Iva iz Velenja; Burja Ljudevit iz Kostanjevice; Debeljak Ivana iz Ribnice; Rabič Berta iz Jesenic; Rečnik Ivana iz Zg. Sv. Kungote; Schiller Avrelja iz Dobljč; Mlekuž Vladislav iz Boh. Bele; Prestor Ana iz Moravč; Dolenc Marija iz Planine; Duh Amalija iz Sv. Trojice; Lobe Avgusta iz Lipoglava; Petrišič Avgust iz St. Vida; Lubej Franja iz Ljutomera; Ljubič Vinko iz Koprivnika; Ljubič Ana iz Koprivnika; Ribič Marija iz Strigove; Sulin Matko iz Toplic; Lujnik Mirko iz Lokavca; Möderndorfer Vinko iz St. Jurja; Rismal Jelisa iz Slov. Bistrice; Metlika Florentina iz Slov. Bistrice; Zagar Elza iz Bočene; Petje Helena iz Hajdine; Debeljak Ivan iz Ribnice; Šetinec Ljudmila iz St. Vida; Hafner Franc iz Kroke; Rebolj Viktorija iz Trate; Tavželj Aleksandra iz Zalca; Križič Roza iz Starega trga; Cizelj Marija iz Mekinj; Sancin Karel iz Celja; Serajnik Joško iz Dovja; Groznik Milena iz Hrastnika; Beg Anton iz Trbovelj; Burdian Franc iz Šoštanj; Balanč Franja iz Logatca; Presl Miroslav iz Ljutomera; v VII. skupino: Perper Pavla iz Dobriča; Robič Anton iz Sv. Petra pod Sv. gorami; Štokelj Antonija iz Murske Sobote; Monspoli Ana iz Brežic; v IX. skupino: Dolgan Marija iz Sevnice; Belec Ivana iz Križevcev.

Učiteljski pravnik

—Š odmera davka od stanarin in kurjave. Nekatero občinske uprave odmerjajo učiteljski pri izplačevanju stanarin in kurjave davkov po nepravilnih lestvicah. Nekatero se celo prišteje k odtegljajem doklade samoupravnih teles. Tako prakticiranje je napačno in ne ustreza tozadevnim predpisom zakona o neposrednih davkih in njegovega pravilnika z dne 8. februarja 1928.

Radi ponavljajočih se poprašenj, kako je s to odmero, in da se bo znalo učiteljstvo v bodoče ravnati, prinašamo ta-le pojasnila.

Člen 91. gori citiranega zakona in pravilnika pravi: Vsi ponavljajoči se prejemki, za vezani davku iz vsakega službenega razmerja ali vsakega poklica, se smatrajo za en davčni predmet. Prejemki in koristi, ki se pojavljajo zdaj pa zdaj, so vsak zase poseben davčni predmet.

Zakon o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929. v §§ 29. in 173. jasno določa redno in mesečno se ponavljajočo višino prejemka iz naslova stanarine in podobno tako §§ 23. in 84. višino prejemka iz naslova kurjave. Ta prejemka sta del učiteljske plače, ker izhajata iz istega službenega razmerja in istega poklica. Dohodka iz omenjenih naslovov sta določena vnaprej. Radi tega se ju mora smatrati združena s prejemki po uradniškem zakonu z dne 31. marca 1931. kot en dohodek ali skupni dohodek rednih mesečnih prejemkov.

V smislu te edine pravilne razlage je ta dohodek podrejen davku po členu 95. zakona o neposrednih davkih, ki predpisuje v svoji 2. lestvici davek na mesečni dohodek, zmanjšan za zakonski odbitek, kakor ga predpisuje člen 93. istega zakona.

Povsem napačna je uporaba člena 96. omenjenega zakona za odmero davka od stanarin in kurjave.

Po lestvici, ki jo ta člen priobčuje, se odmerja davek na one dohodke, ki niso ponavljajoči, ki se pojavljajo zdaj pa zdaj in ki

niso stalno določeni (mesečno), to je, redno se ponavljajoči.

Stanarina in kurjava sta stalno določeni. Radi tega se ne smeta obravnavati zase in ne prideta na lestvico, ki jo prinaša člen 96. Uporaba tega člena je za ta slučaj zgrešena in je odtegljaj za davek nepravilno odmerjen.

Pravilna odmera davka na stanarino in kurjavo se izvrši le, ako se mesečna stanarina in kurjava prištejeta k mesečnim službenim prejemkom po uradniškem zakonu. Od teh skupnih prejemkov se odšteje zakonski odbitek po členu 93. zakona o neposrednih davkih. Ostali znesek je podvržen davku po lestvici, ki jo priobčuje člen 95. omenjenega zakona.

Ker se učiteljem odmerja in odteguje davek od plač pri VII. odd. banske uprave, imajo občine odmerjati in odtegovati le še diferenco davka, ki nastane, ako se prišteje k mesečni plači mesečna stanarina in kurjava. Koliko davka se odtegne od plače, je razvidno iz mesečnega plač. seznama.

Zgrešeno je postopanje obč. uprav, katere nalagajo na davek stanarin in kurjav doklade samostalnih teles (občinske ali cestne doklade).

Člen 97. zakona o neposrednih davkih v svojem 3. odstavku pravi: Državni uslužbenci niso zavezani samoupravnim dokladom glede davka na prejemke po zakonih in naredbah, ki veljajo za državne uslužbenice.

OPOZORILO UPRAVITELJSTVOM.

Vsa šolska upraviteljstva se opozarjajo, da se odpošiljajo mesečni plač. sezname naravnost na VII. odd. kraljevske banske uprave v Ljubljani.

Dalje se opozarja, da upraviteljstva predložijo z mesečnimi plač. seznamami tudi pooblastila, ako ne podpisuje podrejeni učitelji sami plač. seznamov. Ako gre za podpis na enojniku, naj bo pooblastilo temu primerno sestavljeno, če gre za podpis na dvojniku in prejem denarja, pa temu primerno. Vsako pooblastilo mora biti samostojno, zase in vsak mesec posebej. Pooblastila naj bodo vedno overovljena po upraviteljstvih, razen posebnih slučajev, ki jih overovi sodnja. Kolkovnje ni potrebno. Brez overovljenih pooblastil ni mogoče redno in točno poslovanje.

Da ne nastajajo nepotrebne zamude in prekladanja, se vas vabi, da se natančno ravnate po zgornjih navodilih.

Mladinska matica

LETOSNJE KNJIGE
MLADINSKE MATICE.

1. Kresnice VI.
2. Bogomir Magajna: »Brkonja Čeljustnik«.
3. E. Deržaj - A. Černejeva: »Za vesele in žalostne čase«.
4. M. Kmetova: »Lovci na mikrobe«.

Vse 4 knjige so bogato ilustrirane. Prvič izide letos v rednih publikacijah obširna slikanica v 4 barvnem tisku na finejšem papirju. »Brkonja Čeljustnik« izide z 18 celostranskimi ilustracijami Božidarja Jakca.

Izredno obširne in pestre bodo letos »Kresnice«.

V 10. številki »Jugoslovenčeta« je izšel prevod K. Sirokove črtice »Kako sem postal zaveden Slovenec«, ki je bila priobčena v »Kresnicah«.

Knjige Mladinske matice so povečini že dotiskane. Ljubljanske šole dobijo že 13. t. m. zjutraj. Prosimo cenj. poverjenike, da jih pošljejo iskat.

Tiste šole, ki ne pošljejo pravočasno naročil, seveda knjig ne bodo mogle dobiti.

vztrajal na svojem službenem mestu polnih 20 let. Ugled in spoštovanje, ki ga je užival pokojnik med Čemšeničani, katerim je vzgojil domala en rod, pričata o njegovi močni osebnosti. Iz Čemšenika se je preselil v Polhov gradec ter v tem svojem rojstnem kraju služboval 6 let, nakar je nastopil nadučiteljsko mesto v Jaršah pri Domžalah, kjer je deloval polnih 20 let. Bil je mož jeklene volje, kremenitega značaja, zaveden in napreden narodnjak, ki je imel jasen pogled, poln upov v lepšo jugoslovensko bodočnost še v onih časih, ko se je o jugoslovenstvu govorilo kot o veleizdajstvu. Njegovo učiteljevanje spada v dobo, ki je bila polna političnih in narodnih bojev za vpliv moči nad učiteljskim stanom. Vestno izpolnjevanje službenih in stanovskih dolžnosti in njegove prirojene vrline so ga usposobile, da je leta 1913. postal predsednik kamniškega učiteljskega društva, katero je kot predsednik vodil do svoje upokojitve polnih 15 let. Kot društveni predsednik je bil tudi član okrajnega šolskega odbora, kjer je z vso svojo sposobnostjo deloval v prid šolstva zlasti pa svojih tovarišev, ki se ga bodo s hvaležnostjo spominjali.

Poleg šole je posvetil vse svoje moči »Sokolu«. S prihodom v Jarše je postal član domžalskega »Sokola«, ki je bil dobrega pol leta preje ustanovljen. V njem je deloval leta in leta kot tajnik. Z društvom vred je preživljal vse težave, ki so nastale kmalu po ustanovitvi, posebno pa ob graditvi sokolskega doma in med svetovno vojno. Preživel je vstajenje društva leta 1918., dočkal, da je bil plačan dom in razvit društveni prapor. Zgodovina domžalskega »Sokola« je v tesni zvezi z delom rajnega Toma, ki je bil društvu tajnik, kasneje podstarosta nazadnje pa starosta. Za svoje vestno delovanje na prostnem polju je bil kot šolnik odlikovan z redom sv. Save V. stopnje.

Da ne bo nepotrebnih sitnosti in zamer, uprava prosi, da se vsi z naročili podvzajo. Za vse ostale šole se začnejo razpošiljati publikacije takoj po 15. juniju.

Dokler bo še kaj knjig v zalogi, se sprejemajo še novi naročniki.

Gospodarsko izvenšolsko delo učiteljstva

—Za povzdigo kmetijstva. Živahno zanimanje učiteljstva za sodelovanje s sreskimi kmetijskimi referenti so najboljši dokaz, da učiteljstvo resno stremi sodelovati pri povzdigi našega kmetijstva. V zadnjem času so skoraj na vseh zborovanjih sreskih učiteljskih društev predavali sreski kmetijski referenti in dvoji kmetijski strokovnjaki. Posnemamo iz nastopnih srezov:

Konjice. Na dnevnem redu zborovanja so bila predvsem gospodarsko-kmetijska predavanja. Za sreski kmetijski odbor je govoril njegov predsednik g. Križanič o delu in smernicah odborov in je povabil učiteljstvo k sodelovanju. Sreski kmetijski referent g. Nemeč je govoril o temi: »Reorganizacija kmetijstva in učiteljstvo.« Sreski veterinarski referent je poročal o raznih društvih za rejo in varstvo živali in opozarjal na postopek pri kužnih obolenjih.

V Litiji je predaval sreski kmetijski referent g. Šušteršič in podal navodila za obisk potujoče kmetijske razstave.

V Kočevju je govoril nadzornik šolskih vrtov Skulj A. o urejanju in oskrbovanju šolskih vrtov in o razstavi šolskih vrtov, ki naj pokaže učiteljevo delo za povzdigo vrtnarstva in sadjarstva.

V Ljutomeru je razložil sreski kmetijski referent g. Znidaršič najnovejša izkustva o

obdelovanju zemlje in dal učiteljstvu dokaj praktičnih navodil.

V Ormožu je govoril ing. g. Lukman o vinarstvu, sadjarstvu, kletarstvu in zadrugarstvu. Učiteljstvo je sledilo dveurnemu predavanju z vsem zanimanjem.

V Gornjem gradu so imeli že drugo kmetijsko predavanje. Sreski kmetijski referent g. Novak je nadaljeval zadnjič začeto in nedovršeno predavanje. Po predavanju si je učiteljstvo ogledalo vzorna gnojlišča in drevesnico sreskega kmetijskega odbora. Praktični ogledi so vzbudili med učiteljstvom dokaj zanimanja. Veliko zanimanje po vseh srezih, bo brez dvoma rodilo zaželene uspehe za skupno delo učiteljstva, sreskih kmetijskih referentov in ostalih činiteljev za prosep našega kmetijstva in naše vasi.

Šolski radio

—XXXIII. teden. V torek dne 13. junija bo predaval g. Marjan Tratar: »Kako naj čitamo lepo čtivo«. Ta oddaja bo razgovor med predavateljem in učenci V. razreda osn. šole v Trebnjem. Razpored: 1. Uvod; 2. Našem rodu in mladinskih listih sploh. 3. Dobra in slaba knjiga. 4. Rojstvo slov. knjige — kratek pogled v njen zgodovinski razvoj. 5. Razdelitev knjig in čtiva. 6. Besedno in miselno čitanje. 7. Kako si ustvarimo lastno knjižnico. 8. Nekaj o javnih ljudskih knjižnicah. 9. K zaključku se o mladinski zbiralni knjižnici akciji v dravski banovini.

V petek dne 16. junija bo obravnaval g. Viktor Pirnat temo: »Jugoslavlani ob Adriji« po sledečih točkah: 1. Pradomovina naših prednikov. 2. Prihod Jugoslovanov na Jadran. 3. Jugoslavlani postajajo pomorci. 4. Slavna naša pomorska prošlost. 5. Morje je izvor blagostanja. 6. Uskoki. 7. Kako je sedaj tam doli? — Pripravite zemljevid Evrope in Jugoslavije!

Inozemsko šolstvo in učiteljstvo

POLJSKO ŠOLSTVO.

Zakon o reformi šolstva na Poljskem ima le okvirni značaj. V njem so le glavna načela in norme; podrobna izdelava šolske organizacije pa je poverjena zaenkrat še ministru prosvete in ostalim izvršnim organom.

V sedmem starostnem letu vstopi otrok v osnovno šolo, ki jih ima dandanes Poljska 23.000. V to šolo hodijo otroci sedem let. Šolska reforma je vpeljala v to osnovnošolsko življenje tri stopnje. Prva stopnja: štirje prvi razredi, katerih naloga je nuditi učencem začetno izobrazbo; druga stopnja: peti in šesti razred »povšehne« šole ima namen razširiti temeljno izobrazbo in končno tretja stopnja: sedmi razred, ki naj pripravi učenca za življenje in mu da določene državljanske nazore, ako konča šolanje na tej stopnji. Posebnost tega šolstva je, da ima v svojem programu tudi pripravo za srednjo ali kako strokovno šolo. Tako pride lahko otrok po končanem šestem razredu »povšehne« šole v gimnazijo (ne kakor doslej po končanem 4 razredih osnovne šole) in po končanem sedmem razredu v strokovno šolo, ali pa se tu konča njegova šolska obveznost.

Jasno je, da so se morali pri takih temeljnih izpremembah osnovnega šolstva izpremeniti tudi temelji srednjega šolstva. Tudi srednja šola ima tri stopnje. Prva stopnja odgovarja dosedanjemu prvemu in drugemu razredu gimnazije in jo predela mladina že v povšehni šoli; nato pa preide v lastno šestletno srednjo šolo in to v štiriletno gimnazijo in dvoletni licej.

Najradikalnejše reforme izvaja novi zakon v zapuščenem strokovnem šolstvu. Tudi tu so vpeljane tri stopnje: strokovne šole, v

katere more biti sprejeta vsa ona mladina, ki je dovršila sedem razredov »povšehne« šole, dalje strokovne šole, v katere vstopa mladina, ki je absolvirala štiri letnike gimnazije in končno strokovno šolstvo, ki sprejema le absolvente licejev. Pa ne samo to trislojno organizacijo strokovnih šol, marveč še druge izpremembe opazimo, posebno pa to, da imajo odlični učenci navedene šole pravico nadaljevati svoj študij na nekaterih akademskih šolah, ki učno snov dovršujejo in dijake ustvarijo za popolnejše in sposobnejše življenje.

Končno pa uvaja novi zakon velike izpremembe v organizaciji učiteljske izobrazbe. Dosedaj je vsak, ki je hotel postati učitelj prešel takoj po končani sedemrazredni osnovni šoli na učiteljsko šolo. Sedaj mora imeti najprej šest razredov »povšehne« šole, dalje štiri razrede gimnazije in nato vstopi v triletni pedagoški licej.

Tudi počitnice so po novem šolskem zakonu preurejene.

Glavne počitnice trajajo od 16. junija do 19. avgusta. Velikonočne počitnice en teden, božične in novoletne počitnice pa od 25. decembra pa tja do 15. januarja. Tudi ta reforma je bila pozdravljena z velikim navdušenjem od učencev in učiteljev. K.

Vprašanja in odgovori

—Š Vprašanje K. A. v T. Ali je upravičen kraj. šol. odbor ali občina pri izplačilu stanarine in kuriva odtegniti uslužbenki davek po čl. 96 z. o. n. d.; 100% občinsko doklado; 9%

povedal, zakaj ga iščem, se ni namrdnil. Še postregel mi je s smehom in z dobro besedo. In še preden je prinesel natakarni črno kavo, sva bila že sredi pogovora.

»Te dni izide tvoja mladinska knjiga »Brkonja Čeljustnik«, ali bi mi povedal, kako si zašel med mladinske literate?«

Magajna se je nasmehnil. »Bolj slučajno. Nekoliko pa me imaš tudi na vesti, ker si me pripravil do tega, da sem začel pisati za »Naš rod«. Sicer so moji pravnici, ki sem jih objavljaval v dijaškem listu »Plamenu«, polni motivov iz otroških let. Tudi v poznejših mojih delih nastopajo večkrat otroci, tako Balonček v »Vineti«, Zarjica v »Ananasu«, Jurkica v »Gornjem mestu« itd., a vse te stvari niso bile namenjene otrokom.

Pisati za mladino pa se mi je zdelo silno težko. Nikdar prej si nisem mislil, da se bom pečal tudi z mladinsko literaturo. A ko si ti drezal vame, sem začel misliti na to. Neko noč, ko nisem mogel dolgo zaspati, je spomin grebel po moji mladosti. Naenkrat je dogodek iz mojih otroških let tako zaživel pred menoj, da sem stvar napisal kar v eni sapi. Zgodba, ki je bila objavljena v »Našem rodu«, je ugajala in to me je opogumilo, da sem postal stalen sodruženik naše mladinske revije.

Magajna je umolknil. Z roko je šel po visokem čelu, po že razredčenih svetlih lasih, velike oči pa so mu zazijale v družbo mladih dam, ki so kot nalašč posedle v nasprotni kot prav za steber.

»Kako si prišel do »Brkonje Čeljustnika?« Magajna je pomislil za hip. »Misel za »Brkonjo Čeljustnika« me je obšla prvič, ko sem bil pri Graničarjih na italijanski meji. Tu se pričinja tipična kraška pokrajina, s prepadi in podzemskimi jamami. In prav te so me stalno spominjale na mojo lepo domačo vas s čudovito njeno okolico. Zapadni del doline Reke je zares romantična pokrajina,

† Tomo Petrovec

V nedeljo dne 28. maja je nenadoma umrl v splošni bolnici. Krepak in čvrst, kakor je bil vse svoje življenje, ni mogel kljubovati opasnemu tifuzu. Zrušil se je v 74. letu in v torek smo ga spremili k večnemu počitku. Tovariši od blizu in daleč so mu izkazali zadnjo čast. Njihov mogočni zbor mu je zapel zadnjo pesem, društveni predsednik g. Arrigler Antor se je v imenu učiteljstva v ganljivem in jedratem govoru poslovil. V imenu Domžalskega »Sokola« pa je govoril društveni tajnik.

Tomo Petrovec je bil rojen leta 1859. v Polhovem gradu. Svoje prvo službeno mesto je nastopil v dalnjem Čemšeniku pri Zagorju ob Savi. Tam si je ustanovil svoj dom, v katerem ni bil dolgo srečen, ker mu je po nekaj letih umrla zakonska družica. Kljub temu je

Mož, ki je imel pogum pred 27 timi leti kot učitelj javno nastopati v sokolskem kroju in delovati pri »Sokolu«, je zaslužil, da se ga spominjamo s spoštovanjem.

Ohranimo ga v lepem spominu!

—ec.

A Sirok:

Pri Bogomiru Magajni

Hočeš dobiti Magajno, ne išči ga doma. Če ga ni v Unjonski kavarni, ga najdeš v nebotičniku, včasih prav v najvišjem nadstropju. In tam sem ga tudi iskal. Skozi pisano množico nedeljske gneče mi je kazal pot njegov veseli smeh.

Magajna je prav za prav sinonim za veselje, razpoloženje, za smeh in pesem. Jutra prespi in šele zvečer zaživi. Ko zaslišiš njegov »Večerni zvon« in »Pesem dvanajstih razbojnikov«, veš da je v ekstazi.

Takrat se ni prepeval; sedel je s prijateljem in čakal vesele družbe. Ko sem mu